

Bíróság neve: Szegedi Ítéltábla

Ügyszám: III.Pf.20.361/2022/6.

A felperesek:

I. rendű felperes: I. r. felperes neve (I. r. felperes lakcíme)

II. rendű felperes: I. r. felperes nevené (I. r. felperes lakcíme)

A felperesek meghatalmazott jogi képviselője:

Dr. Ollé György ügyvéd (ügyvéd címe)

Az alperesek:

I. rendű alperes: I. r. alperes neve Kkt. (I. r. alperes székhelye)

II. rendű alperes: II. r. alperes neve (II. r. alperes címe)

III. rendű alperes: III. r. alperes neve (III. r. alperes címe)

Az alperesek meghatalmazott jogi képviselője:

Lévay Zsolt Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Lévay Zsolt ügyvéd, ügyvédi iroda címe)

A per tárgya:

Tagsági jogviszony megszüntetéséből eredő elszámolási igény

Az elsőfokú bíróság neve és megfellebbezett határozatának a száma:

Szegedi Törvényszék 6.P.21.132/2020/126.

A fellebbező fél és a fellebbezés sorszáma:

A felperesek, 6.P.21.132/2020/128.

V É G Z É S

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezi és ugyanezt a bíróságot az érdemi tárgyalási szaktól új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítja.

A felperesek, valamint az alperesek együttes másodfokú költségeit 300 000-300 000 (háromszázezer-háromszázezer) forintban állapítja meg.

A le nem rótt fellebbezési illeték összegét 2 500 000 (kettőmillió-ötszázezer) forintban állapítja meg.

A végzés ellen fellebbezésnek nincs helye.

INDOKOLÁS

A tényállás

[1] Az I. rendű alperesi céget személy 1 neve, II. r. alperes neve (II. rendű alperes), I. r. felperes neve (I. rendű alperes) és I. r. felperes nevené (II. rendű felperes) egyenlő arányú vagyoni hozzájárulásokkal alapították. Az I. rendű alperes 2006. június 2. napjától közkereseti társaságként működött 200 000 forint jegyzett tőkével. személy 1 neve tagsági viszonya 2018. január 10. napjával megszűnt, a társaságba személy 1 neve jogutódjaként III. r. alperes neve (III. rendű alperes) lépett be.

[2] Az I. és a II. rendű felperes az I. rendű alperesnél 2000. június 1. napjától 2019. december 31. napjáig tagsági jogviszonyban álltak személyenként 25-25%-os részesedéssel. A felperesek tagsági jogviszonyukat 2019. december 31. napjával felmondás útján szüntették meg, ezt az I. rendű alperesi társaság 2019. december 11-i taggyűlési határozatával jóváhagyta, meghatározva a kilépő tagokkal az elszámolás véghatáridejét is: 2020. május 5. napját megjelölve. Az I. rendű alperesi gazdasági társaságban 2019. december 31. napját követően tagként II. r. alperes neve II. rendű és III. r. alperes neve III. rendű alperesek maradtak.

[3] A 2019. december 31-i fordulónapon az I. rendű alperesi társaság vagyona könyv szerinti értéken az alábbiak szerint határozható meg.

I. Jegyzett tőke	200 e forint
Jegyzett, de még be nem fizetett tőke	0 forint
Tőketartalék	0 forint
Eredménytartalék	872 e forint
Lekötött tartalék	73 449 e forint
Értékelési tartalék	76 546 e forint
Adózott eredmény	28 905 e forint
Saját tőke összesen	180 022 e forint

[4] A perben készült könyvszakértői vélemény szerint ez a vagyonérték a forgalomképtelen vagyonelemek értékének levonása nyomán mindösszesen 178 631 000 forint.

Ezen belül az I. rendű alperesi tulajdont képezi a ingatlan címe szám alatti hrsz.-ú üzlet megjelölésű ingatlan, melynek forgalmi értékét igazságügyi ingatlanforgalmi szakértő 2019. december 31. napján beköltözhetően 120 000 000 forintban határozta meg. Az ugyancsak az I. rendű alperesi vagyont képező forgalmi rendszám forgalmi rendszámú kistehergépkocsi forgalmi értéke 2019. december 31. napján 395 000 forint áfával növelten. Az I. rendű alperes

2019. december 30-i leltárban szereplő ingóságainak összesített forgalmi értéke 39 297 400 forint. Ezen ingóságokból huszonegy tétel selejtezésre került, melyek összértéke 489 705 forint.

[5] Az alperesek állítása szerint (24. sorszámú előkészítő irat) a felperesek részére a kereset részbeni teljesítéseként személyenként bruttó 43 029 000 forintot megfizettek a peres eljárást megelőzően, majd pedig a per folyamán összesen további 13 952 000 forint kifizetésére került sor.

A felperesek keresete, az alperesek érdemi ellenkérelme

[6] A felperesek 6.P.21.132/2020/7. sorszám alatt felemelt keresetük szerint azt kérték, hogy a bíróság egyetemlegesen kötelezze az alpereseket arra, hogy az ítélet jogerőre emelkedésétől számított tizenöt napon belül fizessenek meg az I. és II. rendű felpereseknek személyenként 26 925 193 forintot (felpereseknek összesen 53 850 386 forint) és ezen tőkeösszeg után 2020. május 6. napjától a kifizetés napjáig járó törvényes mértékű késedelmi kamatot, valamint perköltséget.

[7] Az alperesek – 9. sorszám alatti érdemi ellenkérelmükben – a kereset tárgyát képező követelésből személyenként 1 976 000 forint összeget ismertek el, ezt meghaladóan azonban a kereset elutasítását és a felperesek perköltségben való marasztalását kérték. Az ugyanebben a beadványban tett elismerő nyilatkozatukat a későbbiekben az igazságügyi könyvszakértői vélemény (20. sorszám) VI/4. pontja szerinti 44 658 000 forint elismerését meghaladóan a 6.P.21.132/2020/26. sorszámú jegyzőkönyv 2. oldal utolsó bekezdése szerint visszavonták azzal, hogy időközi teljesítésükre figyelemmel a felemelt keresetnek az elutasítását és felperesek perköltségben való marasztalását kérték.

[8] A bizonyítási eljárás során a bíróság a felperesek indítványára, díjelőlegezésük mellett először igazságügyi könyvszakértői véleményt szerzett be, mely a 2019. december 31-i vagyonértéket 178 631 000 forintban határozta meg, megjegyezve, hogy a rendelkezésre álló eszközforgalmi értékek alapadatai hiányosak. A könyvszakértő kitért arra is, hogy a nem értékelt eszközök egyedileg, tételesen felmérhetők, illetve megfelelő kompetenciákkal rendelkező igazságügyi szakértők egyedileg állapíthatják meg az ingatlan, illetve az egyéb ingó eszközök forgalmi értékét. Ez esetben a megállapított érték módosulhat és pontosabb (korrigált) értékmeghatározás történhet a könyvszakértő részéről.

[9] Ezt követően felperesek további szakértői bizonyításra tett indítványa és költségelőlegezés után a bíróság ingatlanforgalmi szakvéleményt (37. sorszám), a kistehergépjármű értékmeghatározására műszaki szakértői véleményt (78. sorszám), továbbá a leltárban szereplő 2019. december 30-i időpontban készleten lévő ingóságok, és az ekkor lesejtezésre került ingóságok értékére ingóbecsüs szakértői véleményt (106. sorszám) szerzett be. A felperesek valamennyi szakvélemény költségét megelőlegezték, a díjak kifizetése nyomán 125 600 forint bírói letét még kezelésben maradt.

[10] A bíróság a 2022. június 24. napján megtartott tárgyaláson, a 110. sorszám alatti jegyzőkönyvben III. számú végzésével felhívta a felpereseket, hogy a további szakértői költségekre helyezzenek letétbe még 400 000 forintot 30 nap alatt a szakértői bizonyítás mellőzésének terhével. A 2022. szeptember 23-án megtartott folytatólagos tárgyaláson, a 120. sorszám alatti jegyzőkönyvben rögzítésre került, hogy a letétbe helyezési felhívást a tárgyalás időpontjáig a felperesek nem teljesítették. A felperesek kifogásolták, hogy a felhívó végzésből nem lehetett megállapítani, pontosan milyen jellegű szakértői bizonyítás költségeinek előlegezésére hívta fel őket a bíróság. Ennek tisztázása esetén vállalták a további előlegezést, egyúttal igazolási kérelmet terjesztettek elő késedelmük kimentésére. A bíróság I. számú

jegyzőkönyvben rögzített végzésével az igazolási kérelmet elutasította, további bizonyítási lehetőséget nem engedélyezett, majd pedig a felek zárónyilatkozatai nyomán a tárgyalást berekesztette.

Az elsőfokú bíróság döntése és jogi indokai

[11] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította és a felpereseket egyetemlegesen kötelezte a perköltségfizetésre. A bíróság jogi indokolásában elsődlegesen a kereset jogalapját képező Ptk. 3:150. § (1) és (2) bekezdés rendelkezéseit ismertette, melyek a gazdasági társaságban fennállt tagság megszűnése esetére vonatkozó elszámolási szabályokat rögzítik. Idézte továbbá a Ptk. 3:139. § (1) és (2), valamint (3) bekezdéseit, melyek a közkereseti társaság tagjainak egyetemleges helytállási kötelezettségére, valamint a tagok társasággal való perelhetőségére és mögöttes felelősségére vonatkozó szabályokat tartalmazzák.

A bíróság a tényállásból megállapította, hogy a felperesi tagok jogviszonya 2019. december 31. napján szűnt meg, ezért ezen a napon rendelkezésre állt társasági vagyon képezi az elszámolás alapját. A perben e fordulónapra vonatkozóan kellett az I. rendű alperesi társaság vagyonának forgalmi értékét meghatározni, mely a felperesek érdekkörébe tartozó bizonyítási teher volt a perben.

[12] A továbbiakban kitért a kirendelt igazságügyi könyvszakértő 20. számú szakvéleményében rögzítettekre, melyből következően a társaság egyes vagyonelemeinek forgalmi érték meghatározását követően a körülírt könyvszakértői módszerrel történő forgalmi érték megállapítás útján van lehetőség a teljes társasági vagyonérték pontosabb meghatározására. Az egyes vagyoni elemeket külön, megfelelő szakterületi kompetenciával rendelkező szakértők útján a per során felmérték. Ezekre nézve a bíróság összegző könyvszakértői bizonyítás lefolytatása érdekében írta elő 400 000 forint szakértői díjelőleg letétbe helyezését a 110/III. számú végzésével. A végzést a bíróság a tárgyaláson jelenlévő felperesek előtt hirdette ki, így az ott megjelölt 30 napos határidő kezdőnapja is ez volt. A határidő utolsó napja, 2022. augusztus 30-a azonban anélkül telt el, hogy a felperesek a felhívásban foglalt előlegezési kötelezettségüket teljesítették volna, és határidő-hosszabbítást sem kértek. A bíróság mindezek alapján megállapította, a felperesek mulasztása beállt, a következő tárgyaláson előterjesztett igazolási kérelem pedig jogerősen elutasításra került. Az ítéleti megállapítás szerint a felperesi mulasztás miatt nem készült el a vagyonelemek összegzését tartalmazó igazságügyi könyvszakértői vélemény. A bíróság a felperesi mulasztás miatt további szakértői bizonyítás lefolytatására nem látott lehetőséget, ezáltal nem történhetett meg a korábbi könyvszakértői véleményben leírt metodika szerint a forgalmi értékbecsléseken alapuló vagyonmeghatározás, és az azzal történő elszámolás. Mindezekre tekintettel bizonyítottság hiányában minősítette a bíróság megalapozatlannak a keresetet, és azt ezért utasította el.

A felperesek fellebbezése és az alperesek fellebbezési ellenkérelme

[13] Az ítélet ellen a felperesek terjesztettek elő fellebbezést, kérve annak elsődlegesen megváltoztatását és az alperesek javukra történő marasztalását, személyenként 3 056 195 forint és járulékaiban (összesen 6 112 390 forint erejéig). Másodlagosan az ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérték, továbbá javukra perköltség megállapítást.

[14] Előadták, hogy az elsőfokú ítéletben az elszámolás módjának bonyolult megfogalmazása ellenére az valójában alap matematikai műveletekre korlátozódik, mivel az

I. rendű alperesi társaság eszközeinek és készleteinek vonatkozásában megtörténtek a szakértői értékmeghatározások, így magasabb értékmeghatározás esetén ez növelni fogja a közzétett beszámolóban rögzített saját tőke értékét, míg esetlegesen alacsonyabban megállapított érték esetén azt csökkenteni kell. Az eddigi szakértői bizonyítás kapcsán sérelmezték, hogy a leadott beszámoló szerinti saját tőkeértéket – számukra érthetetlen módon – csökkentette a szakértő, a nem forgalomképes napelempályázat, továbbá az ugyancsak forgalomképtelennek nyilvánított szoftver könyv szerinti értékeivel, így határozta meg 2019. december 31. napjára vonatkozóan a vagyoneértéket 178 631 000 forintban. Nem vitatták, hogy az alperesek a per folyamán először személyenként br. 5 000 000 forintot, majd a későbbiekben összesen további br. 3 952 000 forintot önként teljesítettek javukra.

[15] Hangsúlyozták, a peres eljárás során bizonyítási indítványukat határidőben kellő részletességgel terjesztették elő. Kiemelték, hogy a teljes körű elszámoláshoz szükséges szakértői tevékenység könyvszakértésen kívüli egyéb kompetenciák meglétét is feltételezi. Kizárólag számviteli könyv alapú vagyoneértékelés nem alkalmas a társaság vagyonának tényleges forgalmi érték szerinti meghatározásához.

[16] Előadták, álláspontjuk szerint az immateriális javak érték meghatározására még külön informatikus szakértőt is igénybe kellett volna venni. A befektetett eszközökön belül a tárgyi eszközök kapcsán az általuk F/9. szám alatt csatolt táblázatban részletesen felsorolt eszközök értékbecslését is el kellett volna végezni, továbbá könyvvizsgáló, valamint villamossági műszaki szakértő együttes munkájával a 2019. december 31-i időpontban meglévő készletek érték meghatározása sem mellőzhető. Vitatták szakértő neve szakértő készletleértékeléssel kapcsolatos álláspontját és a készletek értékvesztését. E körben további szakértői bizonyítást tartottak szükségesnek azzal, hogy a selejtezések mértékét, indokoltságát is szakértői vizsgálat alá kell vetni, mivel azok számukra hátrányosak voltak, mert társasági vagyonsökkenést okoztak.

[17] A peres eljárásban lefolytatott bizonyítás menetével kapcsolatban hangsúlyozták, a díjelőlegezési kötelezettségeiknek korábban mindig eleget tettek, emellett sérelmezték, hogy a bíróság nem vette figyelembe a 110/III. számú végzéssel történő díjelőlegezés előírása során, hogy a korábbi előlegekből még rendelkezésre áll 125 600 forint. Ennek figyelmen kívül hagyása mellett történt meg a további 400 000 forint letétbe helyezésre történő felhívás. Felperesi álláspont szerint ez eljárási szabályt sértett azért, mert a bíróság nem tájékozódott előzetesen, hogy milyen összegű szakértői költség várható az összegző könyvszakértői vélemény elkészítéséhez kapcsolódóan. Hangsúlyozták, a korábban már eljárt könyvszakértőnek nem szükséges újra átnéznie a teljes iratanyagot, hanem az újonnan beszerzett szakértői vélemények adataira támaszkodva rövid időráfordítással és munkával meg tudta volna határozni az I. rendű alperes korrigált saját tőke értékét. Egy ilyen kiegészítő szakvélemény elkészítéséhez a letétben lévő maradványösszeg felperesi álláspont szerint megfelelő fedezetet nyújtott volna, szükség esetén legfeljebb annak utólagos kiegészítésére kerülhetett volna sor.

[18] Az elsőfokú bíróság eljárását illetően kérték, hogy az ítéltábla a Pp. 369. § (3) bekezdés a) pontja szerinti felülbírálati jogkörben eljárva vizsgálja azt felül. Felhívták a figyelmet arra is, hogy már az alapszakvélemény rögzítette, az I. rendű alperesi társaság 2019. évi beszámolóját könyvvizsgáló auditálta, ez garantáltan biztosította a beszámolóban szereplő kötelezettségek, követelések forgalmi értéken történő feltüntetését.

[19] Sérelmezték az elsőfokú ítélet kereset bizonyítatlanságával kapcsolatos megállapítását, hangsúlyozva, hogy már többirányú szakértői bizonyítás történt: könyvszakértői, műszaki szakértői és gépjármű szakértői szakvélemény is rendelkezésre áll, így a teljes bizonyítatlanság nem merülhet fel. A már elkészült szakértői vélemények nem hagyhatók figyelmen kívül. Emellett lehetőség van arra, hogy a bíróság további szakvélemény nélkül is a

bizonyítékok egybevetésével a perben feltárt kétségtelen tényekre alapozva érdemi döntést hozzon.

[20] A felperesek megjegyezték, az elsőfokú bíróság azzal is eljárási szabályt sértett, hogy jogi indokolása nem teljes, az nem felel meg a Pp. 346. § (5) bekezdés előírásainak. Kérték kiegészíteni a tényállást a perben beszerzett szakértői véleményekkel. Mindezek figyelembevétele lehetővé teszi az elsőfokú ítélet fellebbezésben kért megváltoztatását és felperesek javára alperesek marasztalását.

[21] A továbbiakban az elszámolás álláspontjuk szerint helyesösszecszerűségi levezetését végezték el, melynek eredményeként állították, hogy az alperesek által már teljesített br. 13 952 000 forint figyelembevétele mellett is további 6 112 390 forint fizetési kötelezettség még fennáll.

[22] Az ítéltáblától a Pp. 369. § (3) bekezdés b) pontja szerinti felülbírálati jogkörgyakorlást is kérték. E körben könyvszakértői bizonyítás lefolytatását indítványozták másodfokú eljárásban, vállalva a további szakértői díjelőleg letételét.

[23] Kérték még a Pp. 369. § (3) bekezdés c) pontja szerinti felülbírálati jogkörgyakorlást, ehhez kapcsolódóan hangsúlyozták, az elsőfokú bíróság a további díjelőlegezésre történő felhíváskor még 125 600 forint letétbe helyezett díjelőleg rendelkezésre állt, így a bíróság nem volt elzárva attól, hogy a könyvszakértői véleményben rögzített módon a szakértői bizonyítást folytassa. A korábban már kifejtett érvek alapján hangsúlyozták, kirendelt több szakértő szakvéleménye alapján a bizonyítatlanság nem merülhet fel, e szakvélemények alapján a meghatározott fordulónapra számított társasági vagyonértéket a bíróság is meg tudta volna határozni.

[24] Kérték a Pp. 369. § (3) bekezdés e) pontja szerinti felülbírálati jogkörgyakorlást is a felek perbeli nyilatkozatainak ténybeli és jogi megalapozására felhozott tényállítások és az azokat alátámasztó bizonyítékok értékelése útján. Külön felhívták a figyelmet magánszakértő neve magánszakértői véleményére, mely az ún. indikált üzleti értékmeghatározás módszerével 200 000 000 forintot meghaladó üzleti értéket állapított meg. A magánszakértői véleményre alapítva hangsúlyozták, a nettó eszközérték önmagában nem mutatja a vállalkozás tényleges forgalmi értékét. Kérték a másodfokú bíróság állásfoglalását a tekintetben, hogy az alperesi társaság esetében a társasági vagyonrészeként értelmezhető-e az ún. cégérték, amely az indikált üzleti értékben fejeződik ki, valamint a tekintetben is, hogy az F/9. számú táblázatban immateriális javakként felsorolt elektronikai eszközök vagyoni értékkel bírnak-e, melyek ugyancsak elszámolás tárgyát képezhetik.

[25] A Pp. 369. § (4) bekezdésére hivatkozással kérték, hogy az ítéltábla az anyagi jog alapján fennálló bizonyítási érdek tekintetében a helyes anyagi pervezetést végezze el. Fellebbezési körbe vonták az elsőfokú bíróság perköltség számítását is, sérelmezve, hogy a per során az alperesek által önként teljesített összegeket a bíróság nem tekintette alperesi pervesztesség körébe tartozónak.

[26] A másodlagos fellebbezési kérelem indokaként az elsőfokú bíróság lényeges eljárási szabálysértésére hivatkoztak, mivel rendelkezésre álló letéti összeghez képest további díjelőleget írt elő és annak teljesítése elmaradását úgy értékelte, hogy ez megakadályozta a további könyvszakértői bizonyítást. Felperesi álláspont szerint ezzel szemben a bíróság nem volt elzárva attól, hogy a könyvszakértői véleményben rögzített módon a szakértői bizonyítást lefolytassa, ennek elmaradása nem róható a felperesi oldal terhére. Mindezek alapján sérelmezték, hogy a bíróság bizonyítatlanság okán utasította el a keresetet, emellett indokolatlanul mellőzte a már rendelkezésre álló szakértői véleményeket is. A bíróság szabályszerűtlen eljárása megalapozza a Pp. 381. § alkalmazását.

[27] Az alperesek fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult. A perbeli jogvita alapját képező Ptk. 3:150. § szerinti elszámolás alapvető szempontjait ismertetve elsődlegesen azt hangsúlyozták, hogy a társasági vagyon forgalmi értékének meghatározása után kell lefolytatni az elszámolást. Ennek során nem a felperesek által szorgalmazott tőkepiaci cégértékelési módszereket kell alkalmazni, melyeket a felperesek által csatolt szakvélemények tükröznek. Alperesi álláspont szerint azokat nem is lehet a Pp. által körülírt magánszakértői véleménynek tekinteni, bizonyítékként a perben nem vehetők figyelembe.

[28] A társaság jogutód nélküli megszűnése esetén sem annak pénzbeli ellenértékét, hanem magát a társasági vagyont kell felosztani. Az alperesek ehhez képest nem kerülhetnek hátrányosabb helyzetbe azért, mert a cég tovább működtetése mellett döntöttek. A vagyon forgalmi értéke az a pénzben kifejezett érték, amit a vagyontárgyak eladása esetén a piac vételárként megfizetne értük. Előfordulhatott, hogy az egyes vagyontárgyak a könyvekben meghatározott értéknél alacsonyabb értéken értékesíthetők. Ehhez képest a felperesek tagsági viszonyának megszűnési időpontjára nézve kell a nagyobb értékű vagyonelemek forgalmi értékét a szakértőnek meghatároznia.

[29] További perjogi előkérdésnek tekintendő, hogy a perfelvételi nyilatkozatok a perfelvétel lezárását követően rögzülnek. Ehhez képest felhívták a figyelmet, hogy a felperesek valamennyi perben beszerzett szakértői vélemény tekintetében vitatást jelentettek be, illetve azokat nem tudták elfogadni. Ehhez képest a fellebbezésben már nem kérhető, hogy a bíróság utóbb mégis ezen szakvélemények alapulvételével végezze el az elszámolást. Emellett maga a bíróság is szakértői kompetenciába sorolta a vagyon forgalmi értékének meghatározását, így a végső forgalmi érték bírói meghatározása túlmutat az ítélkezési kompetencián.

[30] A forgalmi értékmeghatározás során a mérleg forrás oldalán kimutatott saját tőke elemeit és a mérleg szerinti eredményt kell figyelembe venni. A társasági vagyonból csak a nagyobb értékű tárgyi eszközök egyedi értékmeghatározása indokolt. A készletek, forgóeszközök érték meghatározása azért sem lehetséges, mert azok folyamatosan változnak, a több ezer tételből álló készletérték meghatározása lehetetlen. A felperesek által F/9. szám alatt csatolt táblázat tételei közül a vállalatirányítási rendszer forgalmi érték meghatározása jogi okból ugyancsak lehetetlen, csak úgy, ahogy a forgalomképtelen szoftverek sem tartoznak ebbe a körbe. Az elenyésző értékkel rendelkező, jórészt ugyancsak forgalomképtelen forgóeszköz vagyontárgyak tárgyszakértő útján történő érték meghatározása a kialakult bírói gyakorlatba ütközik. A Kúria eseti döntését megjelölve hangsúlyozták, csak a jelentős értékű befektetett eszközök forgalmi értékének meghatározása lehet indokolt. A leselejtezett készletek kapcsán hangsúlyozták, a selejtezési jegyzőkönyveket a felperesek is aláírták. A selejtezés körülményeinek vizsgálatára pedig szakértői bizonyítást nem indítványoztak.

[31] Az alperesek a továbbiakban egyenként vonták kétségbe a felperesek által kért felülbírálati jogkörök alkalmazhatóságát. Vitatták, hogy az elsőfokú bíróság lényeges eljárási szabálysértést követett volna el a szakértői díjelőlegezés elrendelésével, ezzel szemben hangsúlyozták, a felperesek mulasztása nem tette lehetővé a további szakértői bizonyítást, a bíróság által elrendelt szükséges összegű díjat nekik kellett volna előlegezniük a megadott határidőn belül. Addig nem kerülhet sor szakértő kirendelésére, amíg a megelőlegezendő díj letétként rendelkezésre nem áll. Továbbra is hangsúlyozták, a társasági vagyon forgalmi érték meghatározása szakértői kérdés, ezt az elsőfokú bíróság is szakértői kompetenciába sorolta, így a felperesek eljárásjogi mulasztását a másodfokú eljárásban nem lehet úgy orvosolni, hogy az értékmeghatározást a peradatok alapján mégis a bíróság végezze el.

Az összecszerűség kérdését illetően tételesen kimutatták az általuk már teljesített összegeket, melyet szembe állítva a könyvszakértő által meghatározott vagyonértékből felperesekre eső résszel, megállapítható, hogy 514 500 forint összegű túlfizetés történt. Mindezek alapján a további felperesi igényérvényesítést az alperesek megalapozatlannak minősítették.

[32] A fellebbezési ellenkérelemre a felperesek további észrevételeket terjesztettek elő, melyben fenntartották, illetve részben megismételték a fellebbezésben kifejtett jogi álláspontjukat mind a jogalap, mind az összecszerűség, továbbá a perben eddig lefolytatott bizonyítás eredményét, valamint annak értékelhetőségét illetően.

Az ítéletábra döntésének indokai

[33] A fellebbezés annyiban alapos, hogy az elsőfokú bíróság lényeges eljárási szabálysértésre figyelemmel az ügyben érdemi másodfokú döntés nem hozható.

[34] A jelen peres eljárásra a Polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. tv. (Pp.) rendelkezései az irányadók. A Pp. 370. §-a egyértelműen meghatározza, hogy a másodfokú bíróság a fellebbezés során milyen körben bírálhatja el az elsőfokú bíróság ítéletét. A felülbírálati jogkör az adott kérdés vizsgálatának és minősítésének joga, amely magában foglalja az elsőfokú bíróság döntésének megváltoztathatóságát. A Pp. 369. §-a a másodfokú bíróság felülbírálati jogkörének típusait határozza meg, és azt is szabályozza, hogy a felülbírálati jogkör milyen keretek között gyakorolható. Alapvető, hogy a fellebbezés okát és annak indokait a félnek egyértelműen kell meghatároznia és ezzel kell kijelölnie a másodfokú bíróságtól kért jogvédelem tárgyát és körét (Pp. 371. §). Mind a fellebbező félnek, mind ellenfelének tisztában kell lennie azzal, hogy milyen okból, az elsőfokú eljárás konkrétan milyen eljárási cselekményeit sérelmezve terjesztette elő a fellebbezést, és csak ez jelölheti ki a másodfokú jogvita kereteit, az ilyen tartalmú fellebbezés, illetve ellenkérelem alkalmazkodik a tisztességes eljárás követelményéhez.

A fellebbezés tartalmát illetően az új Pp. rendelkezései szerint továbbra is a fellebbező fél kötelezettsége annak határozott megjelölése, hogy a jogorvoslat során a másodfokú bíróság milyen döntést hozzon, a kifogásolt rendelkezést vagy annak valamely részét mennyiben és milyen okból változtassa meg, vagy helyezze hatályon kívül [Pp. 371. b) pont], továbbá azt anyagi vagy eljárási jogszabálysértést is meg kell jelölnie, amire a fellebbezését alapítja [Pp. 371. § d) pont].

[35] A felperesek fellebbezésükben elsődlegesen az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását és az alperesek – az elsőfokú eljárás alatt történt teljesítésére figyelemmel – személyenként 3 056 195 forint összegű marasztalását kérték a kereseti kérelemben megjelölt késedelmi kamattal, illetve a II.-III. rendű alperesek kereseti kérelem szerinti tűrésre kötelezését, valamint a perköltségviselés megváltoztatását is a pernyertességük nagyobb arányára hivatkozással.

[36] A Pp. 381. §-ára hivatkozással másodlagosan kérték az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezését és a bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását.

Másodfokú perköltségigényüket 791 132 forintban jelölték meg.

[37] A Pp. 383. § (1) bekezdése értelmében a másodfokú bíróság – ha az ítélet hatályon kívül helyezésére e törvény szerint nincs szükség – az ügy érdemében dönt.

[38] Az előbbiek azt jelentik, amennyiben a fellebbezésben a fél az ítélet megváltoztatását, illetve annak hatályon kívül helyezését is kéri, a másodfokú bíróságnak elsődlegesen a hatályon kívül helyezéssel kapcsolatos kérelmet kell megvizsgálni és csak annak megalapozatlansága esetén bírálhatja felül érdemben az elsőfokú ítéletet.

[39] A Pp. 383. §-a szerint a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét végzéssel hatályon kívül helyezheti, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasíthatja, ha szükséges az elsőfokú eljárás megismétlése vagy kiegészítése, mert az elsőfokú eljárás lényeges szabályainak megsértése az ügy érdemi döntésére kihatott, és annak orvoslása a másodfokú eljárásban nem lehetséges vagy nem észszerű.

[40] A felperesek fellebbezésükben az elsőfokú bíróság eljárási szabálysértését abban jelölték meg, hogy annak ellenére mellőzte a bizonyítási eljárás további lefolytatását, hogy a korábban letétbe helyezett szakértői költségekből 125 600 forint még rendelkezésre állt, az jelenleg is bírói letétben van. Álláspontjuk szerint az elsőfokú bíróság jogszabálysértő módon vont le a bizonyítás eredménytelenségének jogkövetkezményét és utasította el a keresetüket. Külön sérelmezték a már beszerzett szakvélemények teljes figyelmen kívül hagyását.

[41] A perben nem volt vitatott, hogy a felperesek és a II., III. rendű alperesek az I. rendű alperesi közkereseti társaság tagjai voltak. A felperesek tagsági jogviszonyukat azonosan 2019. december 31. napjával felmondással megszüntették. A perbeli jogvita tárgya a kilépő tagokkal történt elszámolás.

[42] A Polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) 3:150. § (1) bekezdése szerint a tagsági jogviszony megszűnése esetén a volt taggal, annak örökösével vagy jogutódjával a társaság – eltérő megállapodás hiányában – a tagsági viszony megszűnésétől számított 3 hónapon belül köteles elszámolni, kivéve, ha társasági részesedése átruházására került sor, vagy ha a tag örököse, illetve jogutódja a társaságba tagként belépett.

A (2) bekezdés szerint az elszámolás során – eltérő megállapodás hiányában – meg kell állapítani, hogy a tagsági jogviszony megszűnésének időpontjában milyen forgalmi értéket képviselt a társaság vagyona és abból a tag vagyoni hozzájárulásával arányos részt kell pénzben kifizetni a volt tagnak vagy örökösének, illetve jogutódjának a tagsági jogviszony megszűnésétől számított 3 hónapon belül.

[43] Az elszámolás módjáról, a Ptk.-ban megjelölt forgalmi érték meghatározásáról a jogszabály további útmutatást, körülírást nem tartalmaz. A törvényhez fűzött miniszteri indoklás, illetve a Ptk.-hoz készült CD Komplex Nagykommentár (szerkesztette Vékás Lajos és Gárdos Péter) szerint az elszámolás a társaság vagyonának forgalmi értékéből a tagra jutó rész értékének megállapítását célozza. A vagyon ebben az esetben is az aktívumok és a passzívumok összességét jelenti. Az elszámolásnál természetesen figyelembe lehet venni a számviteli nyilvántartások adatait is, ha a felek egyetértenek abban, hogy azok a valós forgalmi értékeket tükrözik. Ettől függetlenül felperesi bizonyítási érdekkörbe tartozóan a perben fennállt a lehetőség az egyes vagyonelemek egyedi forgalmi értékbecslésére.

[44] A jelen ügyben a felperesek nem fogadták el az I. rendű alperes számviteli mérlege alapján meghatározott értéket az elszámolás alapjaként, ezért a perben szakértő kirendelését indítványozták az I. rendű alperesi vagyon forgalmi értékének megállapításához. szakértő 2 neve igazságügyi könyvszakértő szakvéleményében 178 631 000 forintban határozta meg az I. rendű alperes vagyonát, azonban azt is jelezte, hogy ez az érték módosulhat, ha a peres felek igénylik és finanszírozzák az egyedileg nem értékelt eszközök 2019. december 31-i időpontra vonatkozó forgalmi értékeinek megállapítása érdekében kirendelendő, szükséges speciális kompetenciákkal rendelkező igazságügyi szakértők bevonásával történő bizonyítást. (20. sorszámú szakvélemény 10. oldal)

[45] Az előbbiekből az következett, hogy a forgalmi érték meghatározásához további speciális szakterületeken járatos szakértők kirendelésére volt szükség, melyek költségeit a felperesek megelőlegezték. Az elsőfokú bíróság igazságügyi ingatlanforgalmi szakértőt, gépjárműforgalmi szakértőt, illetve műszaki (ingó) szakértőt rendelt ki. A szakértők szakértői véleményüket elkészítették – szakértő 3 neve igazságügyi ingatlanforgalmi szakértő 37.

sorszám, szakértő 4 neve igazságügyi műszaki szakértő (gépjármű) 78. sorszám, szakértő 5 neve igazságügyi műszaki (ingóbecsüs) szakértő 106. sorszám alatt –, és a felek által tett észrevételekre figyelemmel azokat kiegészítették.

[46] A 2022. június 24. napján megtartott tárgyaláson (110. sorszámú jegyzőkönyv) a felperesek az I. rendű alperesi immateriális eszközök forgalmi értékének megállapítása érdekében fenntartották informatikai szakértő kirendelése iránti kérelmüket, mert álláspontjuk szerint ezek forgalomképesek, továbbá kérték az F/9. sorszám alatt általuk csatolt vagyonleltár szakértői felülvizsgálatát is, mert jelentős az eltérés a felek által elfogadott forgalmi értékekhez képest (110. számú jegyzőkönyv 6. oldal).

[47] Az elsőfokú bíróság a 110/III. sorszámú tárgyalást elhalasztó végzésében – egyebek mellett – felhívta a felpereseket arra, hogy a szakértői költségekre helyezzenek letétbe további 400 000 forintot 30 nap alatt a szakértői bizonyítás mellőzésének terhével. A végzés nem jelölte meg, milyen további szakértői bizonyítás céljából szükséges a költségek előlegezése.

[48] A felhívó végzésnek a felperesek nem tettek eleget, az elsőfokú bíróság ezért a 2022. szeptember 23. napján megtartott következő tárgyaláson (120. számú jegyzőkönyv) I. számú végzésével a letétbe helyezési kötelezettség elmulasztása miatt előterjesztett felperesi igazolási kérelmet, mint elkésettet elutasította, majd ítéletével a keresetet a Pp. 265. § (1) bekezdésére hivatkozással – a felperesi tényállítások bizonyítatlanságát megállapítva – elutasította. Az ítélet indokolásában a további könyvszakértői bizonyítás elmaradására utalt az elmulasztott költségelőlegezés kapcsán.

[49] A felperesi fellebbezésben előadottak tükrében az ítéltáblának abban kellett állást foglalnia, hogy az elsőfokú bíróság helyesen vonta-e le a szakértői költség előlegezésére felhívó végzése eredménytelenségének jogkövetkezményeit a kereset elutasításával, vagy e körben eljárás szabálysértés történt.

[50] A Pp. 265. § (1) bekezdése értelmében – törvény eltérő rendelkezése hiányában – a perben jelentős tényeket annak a félnek kell bizonyítania, akinek érdekében áll, hogy azokat a bíróság valósnak fogadja el, továbbá a bizonyítás elmaradásának vagy sikertelenségének a következményeit is ez a fél viseli.

[51] Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a perbeli jogvita eldöntéséhez, azaz az I. rendű alperesi vagyon forgalmi értékének a felperesek tagsági viszonya megszűnése időpontjában történő meghatározásához szakértői bizonyításra van szükség, és azt is, hogy a vagyon összértékének meghatározása könyvszakértői kompetenciába tartozik.

[52] A Pp. 276. § (1) bekezdése szerint a bíróság a per eldöntéséhez szükséges tények megállapítása végett bizonyítást rendel el. A (4) bekezdés alapján a bíróság mellőzi a bizonyítás elrendelését, ha /b) pont/ a bizonyítással járó költségek előlegezésére kötelezett fél – felhívás ellenére – az előlegezési kötelezettségét nem teljesítette.

[53] Tény, hogy az elsőfokú eljárás során az egyes vagyonelemek egyedi értékmeghatározása érdekében több szakértő kirendelése vált szükségessé, amelyek kapcsán a felperesek az utolsó alkalmat kivéve, eleget tettek a szakértői díjelőlegezési kötelezettségüknek. Erre figyelemmel a perben több szakértői vélemény is született, az elsőfokú ítélet meghozatalának időpontjában rendelkezésre állt már egy igazságügyi könyvszakértői vélemény, amely a szakértő álláspontja szerint korrigálható, pontosítható az egyes tárgyi eszközök (eszköz-csoportok) forgalmi értékének egyedi megállapítása esetén. Ennek megfelelően felperesi indítványra az I. rendű alperes tulajdonában álló ingatlan, gépjármű, illetőleg egyes tárgyi eszközök forgalmi értékéről szakértői vélemények készültek, így ezek alapján már összevethetőkké vált az I. rendű alperes tárgyi eszközei többségének szakértők által meghatározott forgalmi értéke a mérleg szerinti értékükkel.

[54] A 110. számú jegyzőkönyvben rögzítettek helyes értelmezése az, hogy a felperesek az immateriális eszközök, illetőleg az F/9. számú kimutatás szerinti egyéb tárgyi eszközök vonatkozásában indítványozták a további szakértői bizonyítás(ok) lefolytatását – mivel ezek forgalmi értékének meghatározása még hiányzott az eszközök értékének összevetéséhez –, és az elsőfokú bíróság ezen felperesi indítványt követően hívta fel a III. számú végzésében végzésben a felpereseket további szakértői díj letétbe helyezésére akként, hogy konkrétan nem jelölte meg milyen szakértői bizonyítást kíván elrendelni a letétbehelyezést követően.

[55] Kétségtelen, hogy ezen utóbbi szakértői díjelőlegezési kötelezettségüknek a felperesek önhibájukból a bíróság által megjelölt határidőn belül nem tettek eleget, így az erre vonatkozó igazolási kérelem elutasítása helytálló volt az elsőfokú bíróság részéről. A 110. számú jegyzőkönyv III. számú végzésében előírt 400 000 forint szakértői díjelőleg letétbe helyezése azonban nem a perben még indokolt valamennyi bizonyítási eljárás lefolytatásához lett volna szükséges, hanem – a felperesek által indítványozottak szerinti –, a már beszerzett szakvéleményeken túli, további részbizonyításhoz. Mivel az elsőfokú bíróság nem jelölte meg végzésében milyen további szakértői bizonyítást kíván lefolytatni, a felperesek alappal lehettek abban a hiszemben, hogy a 400 000 forint az általuk kért informatikai- és további ingószakértői bizonyítás lefolytatásához szükséges, azaz ezen bizonyítás elmaradását kockáztatták a letétbehelyezés elmulasztásával. Erre figyelemmel a felperesek nem a perben szükséges valamennyi bizonyítási eljárás eredménytelenségének jogkövetkezményét kell, hogy viseljék, csupán az adott (informatikai és ingóbecsüs szakértői) részbizonyítások elmaradása eshet a terhükre. Az igazságügyi könyvszakértő a perben már beszerzett ingatlan-, ingó-, gépjárműforgalmi szakértői vélemények alapján a szükséges korrekciókat – az említett okból elmaradt szakértői bizonyítások kivételével – az általa készített szakértői vélemény vonatkozásában megteheti a szakvéleménye kiegészítése útján (Pp. 313. §).

[56] A perbeli esetben a bíróság akkor járt volna el szabályszerűen, ha a további részbizonyítások mellőzésével, a Pp. 308. § (4) bekezdése szerint a könyvszakértőt felhívja, hogy szakértői feladatáról és annak várható költségéről készítsen munkatervet. A bíróság a szakértőt csak azt követően hívja fel a szakvélemény írásbeli előterjesztésére vagy idézi meg, ha a fél a munkaterv ismeretében a bíróság felhívásában meghatározott határidőn belül úgy nyilatkozik, hogy kéri a szakértői munka elvégzését, és megelőlegezni a szakértő által szükségessként megjelölt díjat. Ha a fél a szakértői munka elvégzését határidőn belül nem kéri, vagy nem előlegezi meg a szakértő által előzetesen még igényelt díjat, úgy kell tekinteni, hogy a szakértő alkalmazására irányuló indítványát visszavonta.

[57] A másik – egyszerűbb, és a perbeli esetben célszerűbb – eljárási lehetőség a következő: az igazságügyi szakértőkről szóló 2016. évi XXIX. tv. (Szak.tv.) 45. § (1) bekezdése értelmében a szakértő kirendelés alapján a kirendelésben foglaltaknak megfelelően járhat el. A (2) bekezdés d) pontja szerint a kirendelésnek tartalmaznia kell azt, hogy a szakértő díjjegyzékét a miniszter rendelete alapján vagy annak mellőzésével kell megállapítani; a szakértői díj fedezésére mekkora összeg áll rendelkezésre – ha a törvény alapján ez szükséges volt –, mekkora összeg letétbe helyezését rendelték el, illetve mekkora összeg áll letétként rendelkezésre, valamint arra vonatkozó figyelmeztetést, hogy ha a szakértő a nem elegendő fedezetre, letétre vonatkozó jelzést önhibájából elmulasztja, a fedezetet, illetve a már letétben lévő összeget meghaladó díjigényét nem érvényesítheti. Ez esetben is tisztázódott volna, hogy elegendő-e a letétben lévő összeg. A fenti szabályszerű eljárás mellőzésével újabb nagyszámú díjelőlegezés előírása nélkül, hogy a várható költség nagyságrendjére a szakértő nem nyilatkozott, méltánytalan, és indokolatlan terhet ró a félre.

[58] Az elsőfokú bíróság lényeges eljárási szabálysértést követett el akkor is, amikor a Pp. 265. § (1) bekezdés 2. fordulatának alkalmazásával a felperesek vonatkozásában a jogkövetkezményt akként vonta le, hogy a teljes bizonyítási eljárást eredménytelennek

minősítette és erre figyelemmel a keresetet elutasította. Valójában a további szakértői díj előlegezésének elmulasztásával a felperesek csak egy részbizonyítási kötelezettségüknek nem tettek eleget, így csupán ezen részbizonyítás eredménytelenségének jogkövetkezményét kell viselniük a már beszerzett szakvélemények nem hagyhatók figyelmen kívül. Az elsőfokú bíróság akkor járt volna el helyesen, ha a letétben még rendelkezésre álló 125 600 forintba figyelemmel a felperesek szakértői díj letétbe helyezésének elmulasztása miatt mellőzi az informatikai, illetve ingóbecsüs szakértő kirendelését, és az igazolási kérelmet elutasító végzésének jogerőre emelkedését követően felhívta volna szakértő 2 neve igazságügyi könyvszakértőt, hogy a perben elkészített szakértői véleményét az utóbb elkészített szakértői vélemények megállapításaira figyelemmel dolgozza át, illetőleg egészítse ki azzal a felhívással, hogy ha szükséges, jelezze további szakértői díjelőleg letétbe helyezése iránti igényét. Az elsőfokú bíróság azonban nem így járt el, lényeges eljárási szabálysértést követett el a bizonyítás teljes eredménytelensége jogkövetkezményének téves levonásával.

[59] Az elsőfokú eljárás lényeges szabályainak megsértése az ügy érdemi eldöntésére kihatott, annak orvoslása a másodfokú eljárásban nem észszerű, ezért az ítéltábla az elsőfokú bíróság fellebbezéssel támadott ítéletét a Pp. 381. §-ára figyelemmel hatályon kívül helyezte és ugyanezt a bíróságot a Pp. 386. § (2) bekezdésének d) pontjára figyelemmel az elsőfokú eljárás érdemi tárgyalási szaktól történő megismétlésére és új határozat hozatalára utasította.

[60] A megismételt eljárásban az elsőfokú bíróságnak fel kell hívnia szakértő 2 neve igazságügyi könyvszakértőt, hogy a perben elkészített szakértői véleményét az utóbb elkészített szakértői vélemények megállapításaira és a felek nyilatkozataira figyelemmel dolgozza át, illetőleg egészítse ki, és amennyiben szükséges, jelezze további szakértői díjelőleg letétbe helyezése iránti igényét. Csak a könyvszakértői vélemény előbbiek szerinti kiegészítését követően lesz az elsőfokú bíróság abban a helyzetben, hogy érdemben döntsön a kereseti kérelem felől.

[61] Az ítéltábla a Pp. 386. § (3) bekezdése szerint a másodfokú eljárásban felmerült perköltség és a le nem rótt fellebbezési illeték összegét meghatározta, azok viselése, illetve megfizetése kérdésében az elsőfokú bíróságnak a megismételt eljárásban kell döntenie.

Szeged, 2023. február 16.

Dr. Hámori Attila s.k.
Dr. Tolna András s.k.
tanácselnök
bíró

Dr. Dobler László s.k.
előadó bíró